

6. Машбиц Ю. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения / Ю. И. Машбиц. – М.: Педагогика, 1988. – 192 с.

7. Островська Т. В. Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до хорової роботи в школі / Т. В. Островська, С. П. Федорищева // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки / відп. за вип. О. М. Пономарьова. – Луганськ, 2011. – Вип. 7 (218). – Ч. 2. – С. 110–115.

8. Падалка Г. М. Учитель, музика, діти / Г. М. Падалка. – К.: Муз. Україна, 1982. – 144 с.

9. Поляков О. Язык дирижирования / О. Поляков. – К., 1987. – 94 с.

10. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / Михайло Михайлович Фіцула. – К.: Академія, 2001. – 528 с.

REFERENCES

1. Ball, G. A. (1990). *Teoria uczebnych zadach: psychologo-pedagogicheskij aspekt* [Theory problems of study: psychological and pedagogical aspect]. Moscow: Pedagogika.

2. Burska, O. P. (2006). *Muzykotsentrychna model rozvytku tvorchoi osobystosti jak problema vykonavskoi pidgotovky vchytelia muzyki* / O. P. Burska // *Naukovi zapysky TNPU imeni Volodymyra Gnatiuka. Seria «Pedagogika»* [Model of creative personality as a problem performing music teacher training].

3. Grinchuk I. P. (2008) *Problemy muzychnogo myslennia: teoria i metodyka rozvytku. Dialektyka muzychnogo logosu ta eidosu: navch.-metod. posibnyk* / I. Grynchuk, O. Burska. – Ternopil: Pidrychnyky i posibnyky [Issues of musical thinking: theory and methodology development. The dialectic of musical logos and Eidos: teach].

4. Kandynskiy V. (2001) *Izbrannye trudy po teorii iskusstva. V 2 t. T. 2* / Basiliy Kandynskiy [Favourites proceedings on art theory]. – М.: Gilea.

5. Kozyr A. V. (2008) *Profesiyna majsternist uchyteliv muzyky: teoria i praktyka formuvannia v systemi bagatorivnevoi osvity: monografija* / A. V. Kozyr [Professional skills of music teachers: theory and practice of forming the system of multilevel

education]. – К.: Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Dragomanova.

6. Mashbits Yu. I. (1988) *Psichologo-pedagogicheckie problem komputerizatsii obuchenia* / Yu. I. Mashbits [Psychological and Pedagogical problems learning of kompyter]. – М.: Pedagogika.

7. Ostrovska T. V. (2011) *Pidgotovka majbutniogo vchytelia muzychnogo mystetstva do chorovoi roboty v shkoli* / T. V. Ostrovska, S. P. Fedorishcheva // *Visnyk Luganskogo natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky \ vidp. za vyp. O. M. Ponomariova* [Preparation of the future teacher of music to choral work in school]. – Lugansk.

8. Padalka G. M. (1982) *Uchytel, muzyka, dity* / G. M. Padalka [Teacher, music, children]. – К.: Muz. Ukraina.

9. Poliakov O. (1987) *Yazyk dirizhyrovannia* / O. Poliakov [Language choral conducting]. – К.

10. Fitsyla M. M. (2001) *Pedagogika: navchalnyi posibnyk dla studentiv vyshchych pedagogichnykh zakladiv osvity* / Mychailo Mychailovych Fitsyla [Pedagogy: Textbook for students of higher educational institutions Education]. – К.: Akademia.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БОНДАРЕНКО Анжеліка Володимирівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: методика диригентсько-хорового навчання у вищій школі, формування особистості майбутнього вчителя музики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BONDARENKO Anzhelika Volodymyrivna – Candidate of Pedagogic Sciences, senior Lecturer of the Department of methods of musical education, singing and choral conducting, Krivoy Roh State Pedagogical University

Circle of scientific interests: methods of conducting and choral training in higher school, formation of professional identity of future music teacher profile.

УДК 378.147:[37.011.3-051:78]

БОНДАРЕНКО Дмитро Володимирович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету
e-mail: bondarenko_dmitrij@mail.ru

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні перетворення музичної освіти в Україні, коли різко зростає значення професіоналізму,

соціальної відповідальності за результати своєї праці, спрямовані до створення можливості гармонійного всебічного розвитку особистості, реалізації її творчого потенціалу. Одним із

показників високого рівня професіоналізму є готовність майбутнього вчителя музики до професійної діяльності. Вища музично-педагогічна освіта повинна забезпечити підготовку майбутнього вчителя музики, орієнтовану на особистісний та професійний розвиток, готового до творчого самовираження в сучасних навчальних закладах різного типу та різної акредитації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми фахової підготовки вчителя музики присвячені праці О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Щолокової та ін. У цих працях аналізуються методики фахового навчання майбутніх учителів музики; розглядаються розвиваючі, активізуючі способи організації педагогічного процесу; вивчаються механізми міждисциплінарних зв'язків. У дослідженнях В. Живої, А. Козир, А. Кречковського, А. Лащенко, П. Ніколаєнко, В. Соколова, Б. Тевліна та ін. розглядаються питання пов'язані з умовами підвищення ефективності диригентсько-хорової підготовки студентів у педагогічних вищих навчальних закладах.

Аналіз наукової літератури свідчить про детальну розробку окремих елементів фахової підготовки вчителя музики, однак проблему оптимізації цієї підготовки з позиції системного підходу не було розглянуто, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Метою статті є обґрунтування системного підходу як методологічної основи фахової підготовки майбутнього вчителя музики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки основними системоутворювальними сферами цілісного розвитку особистості є її духовний, фізичний, психічний і соціальний розвиток що перебувають у діалектичній єдності. Тому, якість розвитку однієї сфери створює відповідні умови для розвитку решти. Важливого значення набувають пошуки принципово нових механізмів взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу. Перед сучасною школою стоїть проблема музичної підготовки особистості готової до активного студентського життя, розвиток її природних здібностей у ході фахового навчання. На нашу думку, адаптований до умов диригентсько-хорового навчання студент є особистістю, що здатна до повноцінного розвитку, самовиявлення, самовираження як інтелектуальної, креативної, компетентної. Вміння самостійно ставити завдання щодо запобігання конфліктних навчальних ситуацій, керуючись глибоким розумінням специфіки диригентсько-хорової підготовки і навчально-пізнавальної діяльності. Внаслідок цього, ми визначаємо адаптованість майбутнього

вчителя музики до диригентсько-хорового навчання у вищому педагогічному навчальному закладі, як наявність певного рівня прийняття ним визначених норм даного освітнього середовища, ціннісних орієнтацій викладацького колективу, традицій диригентсько-хорового мистецтва, а також високого рівня успішності в навчанні. Це є безперервним процесом активного пристосування майбутнього вчителя музики до умов диригентсько-хорового навчання у ВНЗ за всіма його етапами.

Фахова підготовка майбутніх учителів музики передбачає їхнє забезпечення фаховими знаннями. Їх введення до навчального процесу передбачає інтегративне вирішення виховних, дидактичних і розвивальних цілей, ефективно планування та управління процесом індивідуального розвитку кожного студента. *Системний підхід* стимулює реалізацію навчальних можливостей студентів та сприятливо впливає на результати навчання. Сутність системного підходу полягає в реалізації системних зв'язків у фаховій підготовці майбутніх учителів музики до музично-педагогічної діяльності зі школярами в загальноосвітній школі. Завданням викладачів вищого педагогічного навчального закладу в даному контексті постає використання свого педагогічного досвіду, наочності й доцільних педагогічних технологій для того, щоб не тільки донести знання до студентів, а й сприяти оволодінню ними способами розширення знань, практичній реалізації в навчальному процесі.

Системний підхід, на думку К. Платонова, є «методологічним знаряддям вивчення інтегрованих об'єктів та інтегрованих залежностей та взаємодій» [8]. Спираючись на це, ми розглядали формування адаптивної готовності майбутніх учителів музики до диригентсько-хорової діяльності як методологічний засіб, що передбачає таку стратегію фахового навчання студентів, яка дозволяє поєднати психолого-педагогічні, соціально-психологічні та організаційно-методичні напрями. Значимість системного підходу постає в тому, що він уможливує представлення навчального процесу в єдності та взаємозв'язку всіх ланок і компонентів, дозволяє визначити взаємообумовленість між різними рівнями та змістовними складниками під час організації навчання, спрямовує навчальний процес на досягнення мети щодо підготовки майбутнього вчителя музики до диригентсько-хорової діяльності [9].

Цей підхід передбачає усвідомлення цілісності та інтегративності диригентсько-хорового навчання майбутніх учителів музики, що розглядаємо як складноструктуровану систему, в якій важливими є як зовнішні, так і

внутрішні зв'язки, що проявляються в різних формах і на різних рівнях організації цього навчання. Системний підхід сприяє інтеграції знань, умінь і навичок, засвоєних студентами під час вивчення циклу диригентсько-хорових дисциплін, на взаємообумовленості технічного та художнього компонентів змісту диригентсько-хорового навчання. Так, процес формування диригентсько-хорових навичок постає підґрунтям для художнього висловлення музичного твору, їхня сформованість входить до основи оперування даними в процесі визначення трактовки щодо художнього виконання хорового твору.

Системний підхід до диригентсько-хорового навчання забезпечує вирішення проблеми залучення майбутнього вчителя музики до творчої роботи над хоровим твором, усвідомлення своїх творчих можливостей, що сприяє вмінню планувати навчальну роботу з хоровим колективом, а також умінню налагоджувати стосунки зі співаками певної вікової категорії. Така інтелектуальна діяльність потребує розвитку художнього мислення майбутнього вчителя музики, що містить сенсорно-перцептивний, абстрактно-логічний, емоційно-інтуїтивний складники. Завдяки їхній діалектичній єдності та взаємодії виникають музично-художні образи, музично-художні уявлення, розуміння сутності художньо-образної змістовності музичних уявлень [10].

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Адаптивна готовність майбутнього вчителя музики до диригентсько-хорової діяльності – це комплексна характеристика особистості вчителя музики – професіонала, що володіє методикою і технологією навчання, збагачений музично-педагогічною культурою, ціннісними орієнтаціями, а також морально-психологічною здатністю до здійснення даного виду діяльності. Цілеспрямоване формування адаптивної готовності майбутніх учителів музики – важлива складова їх фахової підготовки. Для формування високого рівня адаптивної готовності доцільно враховувати основні критерії, що уможливує збагачення та актуалізацію навчального досвіду майбутніх учителів музики з питання ефективного набуття фахових компетенцій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Козир А. В. Акмеологічні умови гармонізації логічної та емоційної сфер формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін / А. В. Козир // Педагогіка вищої та середньої школи : Збірник наукових праць / гол. ред. – проф. Буряк В. К. – Кривий Ріг: КДПУ, 2011. – Вип. 32. – 578 с.
2. Лисевич О. В. Формування педагогічної культури спілкування майбутніх учителів в контексті особистісно-орієнтованої освіти /

О. В. Лисевич // Проблеми оновлення змісту початкової освіти на сучасному етапі реформування школи: Збірник наукових та науково-методичних праць кафедри педагогіки і психології Криворізького державного педагогічного університету / За загальною редакцією доктора педагогічних наук, професора В. К. Буряка. – Кривий Ріг, КДПУ, 2003. – Вип. 2. – 198 с.

3. Линенко А. Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності / А. Ф. Линенко // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 125–132.

4. Ловцов Д. А. Адаптивная система индивидуализации обучения / Д. А. Ловцов, В. В. Богорев // Педагогика. – 2001. – № 6. – С. 24–28.

5. Мороз А. Г. Профессиональная адаптация выпускника педагогического вуза: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Алексей Григорьевич Мороз. – Киев: ЮГУ, 1983. – 50 с.

6. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна – Київ: Віпол, 2000. – 636 с.

7. Падалка Г. М. Музична освіта в Україні: концептуальні аспекти / Г. М. Падалка // Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки. Колективна монографія / під наук. ред. А. В. Козир. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 21–56.

8. Платонов К. К. Проблемы способностей / Константин Константинович Платонов. – Москва: Наука, 1972. – 312 с.

9. Шайхутдинова Д. И. Инновационный подход в преподавании музыкально-теоретических дисциплин: на материале музыкальной гимназии: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Дамира Ильдаровна Шайхутдинова. – Уфа, 2004. – 219 с.

10. Щербакова И. А. Системный подход в определении путей совершенствования современной системы музыкального образования / И. А. Щербакова // Проблемы и перспективы развития образования в России. – 2010. – № 4. – С. 62–67.

REFERENCES

1. Kozyr, A. V. (2011). *Akmeologichni umovy harmonizatsii logichnoi ta emotsiynoi sfer formuvania profesijnoi majsternosti vkladachiv mystetskich dystsyplin* [Acmeological terms of harmonization logical and emotional spheres forming the professional skills of teachers of artistic disciplines]. Kryvyi Rig: KDPY.
2. Lysievich, O. V. (2003). *Formuvannia pedagogichnoi kultury spilkuvania majbytnich vchyteliv v konteksti osobystisno-orientovanoi osvity* [Formation of pedagogical culture of communication of future teachers in the context of student-centered education]. Kryvyi Rig, KDPY.
3. Linenko, A. F. (1995). *Gotovnist maybytnich vchyteliv do pedagogichnoyi diyalnosti* [Readiness future teachers to pedagogical activity]. Pedagogika i psychologia.
4. Lovtsov, D. A. (2001). *Adaptivnaya sistema individualizatsii obuchenia* [Adaptive individualization systems learning]. Pedagogika.
5. Moroz, A. G. (1983). *Professionalnaya adaptatsiya vypusknika pedagogicheskogo vuza* [Professional adaptation of pedagogical high school graduate]. Kyiv.
6. *Neperervna profesijna osvita: problem, poshuky, perspektivy*: monografia (2000) [Continuing professional education : problems, searches, perspectives] / Kyiv: Vipol.

7. Padalka, G. M. (2010). *Muzychna osvita v Ukrainie: kontseptualnye aspekty* [Music education in Ukraine: conceptual aspects]. Kyiv: NPY imeni M. P. Dragomanova.

8. Platonov, K. K. (1972). *Problemy sposobnosti* [Problems abilities]. Moscow: Nauka.

9. Shaichytdinova, D. I. (2004). *Innovatsionnyi podchod v prepodavanii muzykalno-teoreticheskikh dietsiplin: na material muzykalnoi gimnazii* [Innovative approach in teaching music theory disciplines: on a material of musical grammar]. Ufa.

10. Shcherbakova, I. A. (2010). *Sistemnyi podchod v opredelenii putei sovershenstvovania sovremennoi sistemy muzykalnogo obrazovania* [System approach in identifying ways to improve the current system of music education]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА
БОНДАРЕНКО Дмитро Володимирович –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: методика диригентсько-хорового навчання у вищій школі, формування особистості майбутнього вчителя музики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BONDARENKO Dmytro Volodymyrovych – Candidate of Pedagogic Sciences, senior Lecturer of the Department of methods of musical education, singing and choral conducting, Krivoy Roh State Pedagogical University

Circle of scientific interests: methods of conducting and choral training in higher school, formation of professional identity of future music teacher profile.

UDK 378.147

GROSAN Svitlana Viktorivna – candidate of pedagogical Sciences, senior lecturer of the Department of music theory and instrumental disciplines Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
 e-mail: svetlanagrosan@rambler.ru

RESEARCH WORK AS A WAY OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE TEACHER OF MUSIC ART

Formulation and justification of the relevance of the problem. Consideration of role, characteristics and ways of training teachers of higher educational pedagogical institutions to conduct individual research activities is relevant for several reasons.

First, the competence-based approach to the consideration of ways of formation of professional competence of teachers of pedagogical higher educational institutions involves the consideration of teaching and research activities as a component of professional competence and as one of the ways of its formation.

In particular, the analysis of scientific literature [1-3] gave reason for the statement that professional competence includes value oriented, cultural, communicative and technological competence; competence of social interaction and personal self-development and cognitive competence as a complex competence that ensures the self-educational and research activities of the teacher.

The latter requires the ability to effectively plan, organize their educational activities, master the ways of analysis and reflection of its activities for the development of knowledge based on the requirements of the relevant functional literacy that will enable teachers to understand the scientific picture of the world, to have skills of search and research activities.

Secondly, today in the new socio-economic

environment has seen a rapid development of interest of managers and teaching staff of higher educational pedagogical institutions to conduct research and experimental work in their schools.

On the one hand, this phenomenon says about the perception of pedagogical collectives of educational institutions of the need for radical reforms in education, and, on the other, the awareness of their responsibility for these changes and the need to improve their scientific and pedagogical level.

Thirdly, according to modern requirements in the field of education in evaluating teachers are encouraged to submit a portfolio, one of the topics which may be scientific-research, methodical activity of the teacher. And therefore, teachers should pay attention to the list of teaching materials placed in this section, that attest to the professionalism of the teacher. Their team includes among others the following: conducting research; writing manuscripts from PhD or doctoral dissertation preparation creative report, reports, articles.

The purpose of this article is to reveal the role and opportunities of research work of teachers of higher educational institutions in the formation of their own professional competence.

The main material of the study. By definition, research activities are one of the types of teacher's activity, aimed at understanding and transforming pedagogical reality on the basis of